

TISZTA BESZÉD

A nyelv- és humorérzék viszonyáról

Az egyik legismertebb régi latin szólást, a magyarul is mondogatott „Amit szabad Jupiternek, nem szabad az ökörnek”, Quod licet Iovi, non licet bovi-ból igazította át Tabi László humorista a „Quod licet jó vicc, non licet szóvicc” formára. Nem tudom, ki mennyire követi figyelemmel a folyton viccelődő emberek különös ragaszkodását a szóviccekhez, illetve az igazi, gazdag humorúak, mint az említett híres humorista, ódzkodását a szóviccektől, de ez a látszólagos ellentmondás igenis létezik. A ludas pedig ebben épp a mi anyanyelvünk, melyben számtalan lehetőség adódik egy-egy ferdítésre, játékos összetételre, de ezek túlnyomórészt inkább afféle ripacskodásként hatnak, melyekből hiányzik az értékes humor. Természetesen vannak nagyon szellemes fordulatok is, mint például amikor a játszótérre beszalad egy ismeretlen kutya, s az egyik gyerek riadtan megkérdezi a másiktól, hogy „Te kergeted ezt a kutyát?” A másik pedig sértetten válaszol: „Dehogy tekergetem!”

A szóvicc minőségének felismerése tehát mindenekelőtt nyelvérzék kérdése, aki ugyanis nem birtokolja saját anyanyelvének humorra hajlamos zömét, az alkothat olyan viccnek szánt szájalmas kapcsolatokat, amiket a másik csoportbeliek visszakézből elvetnek.

Általában úgy tartják, hogy a nyelv-, illetve a humorérzék nem tanulható, azzal vagy vele születik valaki, vagy bele kell nyugodnia, hogy nélküle kell az életét leélnie. Mivel tanult szakmámba vágó témakörrel van szó, bátorodom ellentmondani az előző mondatbelieknek, megvan ugyanis a vitathatatlanul legjobb „gyógyszer” mindkét érzék fejlesztéséhez, és ez az olvasás.

Persze nem mindegy, hogy milyen időszakban és milyen témakörben keletkezett művekre gondolok, ha viszont valaki nagyon komolyan szeretne nyelv- és humorérzékén javítani, akkor elsősorban Karinthy Frigyes és Örkény István műveit ajánlom szíves figyelmébe, jelesül Karinthy-nak a *Tanár úr, kérem!* címen egybegyűjtött diákkori emlékeit, illetve az *Így írtok ti* irodalmi paródiakötetet, Örkénynek pedig az egyperces novelláit. Egyik sem szorul reklámozásra, úgyhogy nem is „marketingfogásból” mondom, hogy az említett alkotásokat számtalanszor lehet újra meg újra elővenni, megunhatatlanok. S ha a nyelv- és humorérzék feljavítására bátran vállalkozó már érez némi fejlődést, kézbe veheti Bajor Andornak, városunk szülöténének és kultúránk gazdagítójának bármelyik hozzáférhető kötetét, ugyanúgy fogja élvezni, mint Karinthy és Örkény írásait.

Molnár Judit